

भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान उपलब्ध गराउनेसम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

प्रस्तावना: प्रदेश सरकार, प्रदेश नं ५ को आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं ६५ अनुसार प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले भूमिहीन किसानलाई भाडामा बाँझो जग्गा लिई खेतीमा संलग्न भई आर्थिक अवस्थामा सुधार ल्याउनुका साथै उत्पादन बृद्धि गर्नका लागि करार खेतीमा अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न वाञ्छनीय भएकाले प्रदेश नं. ५, प्रदेश सरकारले “भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान उपलब्ध गराउनेसम्बन्धी कार्यविधि, २०७५” बनाएको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यस कार्यविधिको नाम “भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान उपलब्ध गराउनेसम्बन्धी कार्यविधि, २०७५” रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:-

- (क) "मन्त्रालय" भन्नाले भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, प्रदेश नं ५ सम्झनुपर्छ।
- (ख) "निर्देशनालय" भन्नाले प्रदेश कृषि विकास निर्देशनालय तथा पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय सम्झनुपर्छ।
- (ग) “मातहतका कार्यालय” भन्नाले कार्यक्रम सञ्चालनको अख्तियारी प्राप्त कृषि ज्ञान केन्द्र, भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र सम्झनुपर्छ।
- (घ) “स्थानीय तह” भन्नाले सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिका वा उप महानगरपालिकालाई सम्झनुपर्छ।
- (ङ) “भूमिहीन कृषक” भन्नाले खेती गर्न इच्छा भएका तर आफ्नो जग्गा नभएका र भाडामा जग्गा लिने हैसियत नभएका स्थानीय तहको प्रमुखले प्रदेशको स्थायी बासिन्दा, भूमिहीन र आर्थिक हैसियत नभएको भनी प्रमाणित गरेको व्यक्ति वा कृषक वा तराईमा ५ कठ्ठा वा पहाडमा ३ रोपनीभन्दा कम जग्गा प्रमाणित भएको व्यक्ति वा कृषकलाई सम्झनुपर्छ।
- (च) “लक्षित समुदाय” भन्नाले दफा २ खण्ड (ड) बमोजिमको भूमिहीन कृषक सम्झनुपर्छ।

परिच्छेद २

कार्यक्रम सञ्चालन तथा अनुदानसम्बन्धी व्यवस्था

३. कार्यक्रम सञ्चालन तथा अनुदानसम्बन्धी व्यवस्था: (१) लक्षित समुदायका कृषकहरूले जग्गा भाडामा लिई व्यावसायिक खेती गर्न चाहेमा भाडाको रकममा पहिलो वर्ष शतप्रतिशत, दोस्रो वर्ष ५० प्रतिशत र तेस्रो वर्षमा २५ प्रतिशत अनुदान उपलब्ध गराइनेछ भने चौथो वर्षदेखि अनुदान उपलब्ध गराइने छैन।

(२) लक्षित समुदायका कृषकहरूले पाउने जग्गाको भाडा दर स्थानीय तह र सम्बन्धित निकायहरूसँगको सहमतिमा तय हुनेछ।

(३) लक्षित समुदायका कृषकहरूले एकल वा समूहमा गरी तराईमा कम्तीमा ५ विगाह र पहाडमा ५० रोपनी एकै क्लस्टरमा हुनेगरी खेती गर्नुपर्नेछ। पशुपन्छी व्यवसाय प्रवर्द्धनको हकमा भने घाँस खेति विस्तार तथा घाँस उत्पादनका लागि समेत भाडा रकम तथा पूर्वाधार विकास खर्च उपलब्ध गराइनेछ। भाडामा लिइने जग्गा व्यक्तिको, गुठी, सरकारी तथा सार्वजनिक संस्थाहरूको हुन सक्नेछ।

(४) लक्षित समुदायका कृषकहरूले एक वर्षीय वा कम अवधिको बाली लगाउने भए कम्तीमा ५ वर्षको करारनामा भएको हुनु पर्नेछ।

(५) गुठी, सार्वजनिक संस्था तथा अन्य सरकारी जग्गाहरूको हकमा भने सम्बन्धित स्थानीय तहको अनुमति पत्र अनिवार्य रूपमा लिएको हुनुपर्छ।

(६) कार्यक्रमबाट लक्षित समुदायका एक व्यक्ति वा समूहलाई बढीमा १० विगाह सम्मको भाडा मात्र उपलब्ध गराइनेछ। यसभन्दा माथि आफैले व्यहोर्नु पर्नेछ।

(७) लक्षित समुदायका कृषकहरूले खेती गर्दा कम्तीमा ३ वर्षको वार्षिक कार्ययोजना निर्माण गरी कृषि प्राविधिकको सल्लाहमा वाली पात्रो समेत तयार गरी व्यावसायिक कृषि गर्नु पर्नेछ।

(८) लक्षित समुदायका कृषकहरूलाई जग्गा भाडामा लिई व्यावसायिक खेती गर्न निःशुल्क प्राविधिक सेवा तथा अन्य शीर्षकमा दफा २ को उपदफा १५ बमोजिम अनुदान रकम उपलब्ध गराइनेछ।

(९) लक्षित समुदायका कृषकहरूलाई परिचालन गरी यस कार्यक्रममा सहभागी गराउने उद्देश्यले सहजीकरण गर्नका लागि सहकारी तथा स्थानीय गैर सरकारी संस्थामार्फत प्राविधिक तथा आर्थिक प्रस्ताव माग गरी कार्यक्रम सञ्चालन गराउन सकिनेछ। यसरी सहजीकरण गर्ने संस्थाको हकमा व्यवस्थापन खर्च बापतको रकम कार्यक्रमबाट भुक्तानी हुनेगरी अनुदान व्यवस्थापन समितिले तय गर्नेछ।

तर, व्यवस्थापनका लागि कूल बजेटको एक प्रतिशत नबढ्ने गरी खर्च गर्न सकिनेछ।

(१०) कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न मन्त्रालयले वार्षिक बजेटमा व्यवस्था भएको बजेटको सीमाभित्र रही अनुदान उपलब्ध गराउनेछ तथा शर्त अनुसार काम नभएमा अनुदान उपलब्ध गराइने छैन।

(११) लक्षित वर्गका समुदायले व्यावसायिक खेती गर्न मन्त्रालय वा मातहतका कार्यालयमा अनुसूची ४ अनुसारको आयोजना अवधारणा पत्र तयार गरी पेश गर्नु पर्नेछ।

(१२) लक्षित वर्गका समुदायले अनुदान लिन व्यावसायिक खेती गर्न जग्गा भाडामा लिने र दिने पक्षबीच भएको करारनामा पत्र, व्यावसायिक योजना साथ संलग्न गरी मन्त्रालय वा मातहतका कार्यालयमा पेश गर्नुपर्नेछ। यस्तो करारनामा सम्बन्धित स्थानीय तहको रोहबर र रेखदेखमा हुनेछ।

(१३) लक्षित वर्गका समुदायबाट पेश भएका व्यावसायिक योजना अनुदान व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत भएको हुनुपर्नेछ।

(१४) व्यवसायोन्मुख सम्भाव्यता भएका कृषकले कृषि प्राविधिकको प्रत्यक्ष संलग्नता गराएको हुनुपर्नेछ।

(१५) करार खेतीका लागि लक्षितवर्गका समुदायलाई अनुसूची-१ को तालिका बमोजिमको कार्यक्रममा उल्लिखित प्रतिशत वा रकमसम्म अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ।

४. व्यावसायिक कार्ययोजना माग तथा छनौट विधि: (१) यस कार्यविधि अनुरूप जग्गा भाडामा लिई व्यावसायिक खेती गर्न इच्छुक लक्षित वर्गका समुदायका कृषकबाट दफा ३ उपदफा (१) र (२) अनुसार अनुदानको लागि मन्त्रालय वा मातहतका कार्यालयले अनुसूची २ बमोजिमको ढाँचामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गरी प्रस्ताव आह्वान गर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका सूचनामा तोकिएको अवधिभित्र तोकिएको कार्यालयमा अनुसूची ३ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) को निवेदन साथ अनुसूची ३ मा उल्लेखित कागजात संलग्न गर्नुपर्नेछ।

(४) उपदफा (२) बमोजिमको निवेदन साथ उपदफा (३) मा उल्लेखित कागजातका अतिरिक्त अनुसूची ४ बमोजिमको आयोजना अवधारणा पत्र र जग्गा भाडामा लिएको करारनामा समेत संलग्न गर्नुपर्नेछ।

(५) जग्गा भाडामा लिई व्यावसायिक खेती गर्ने लक्षित वर्गका समुदायका कृषकबाट पेश भएका प्रस्तावको क्षेत्र प्रमाणीकरण सम्बन्धित कृषि ज्ञान केन्द्र वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रबाट मन्त्रालयमा सिफारिस हुनेछ।

(६) यसरी सिफारिस भएका प्रस्तावहरूको अनुदान व्यवस्थापन समितिले मूल्याङ्कन तथा आवश्यक जाँचबुझ गरी छनौट गर्नेछ।

(७) प्रस्तावहरूको मूल्यांकन र छनौटसम्बन्धी मापदण्ड अनुसूची ५ मा उल्लेख भएबमोजिम हुनेछ।

(८) कार्यक्रमको क्षेत्र तथा आयोजनाको संयुक्त अनुगमन टोलीमा ज्ञान केन्द्र, विज्ञ केन्द्र, निर्देशनालय, स्थानीय तहका प्रतिनिधि वा प्रदेश सभाको सम्बन्धित क्षेत्रका माननीय सदस्यलाई समेत समावेश गर्न सकिनेछ।

५. अनुदान प्रवाह विधि: जग्गा भाडामा लिइ व्यावसायिक खेती गर्ने लक्षित वर्गका समुदायका कृषकलाई अनुदान प्रदान गर्ने विधि देहाय बमोजिम हुनेछ:

- (क) अनुदानको लागि छनौट गरिएको प्रस्ताव बारे सम्बन्धित व्यक्ति वा समूहलाई यथाशीघ्र पत्राचार गरी सम्झौताका लागि मन्त्रालय वा मातहतको कार्यालयले जानकारी गराउनेछ। सम्बन्धित मातहतको कार्यालयले स्थानीय तहको रोहवरमा छनौट भएका कृषक वा समूहसँग अनुसूची ६ बमोजिम सम्झौता गराउनेछ।
- (ख) अनुदानका लागि छनौट भएको लक्षित वर्गले सम्झौता गर्नु अगावै व्यावसायिक योजना अनुसारको कार्य गर्ने प्रतिबद्धता सहित जग्गा भाडामा लिई व्यावसायिक खेती गर्नका लागि सम्बन्धित जग्गा धनीहरू वा स्थानीय तहसँग औपचारिक करारनामा वा स्वीकृती पत्र प्राप्त गरिसकेको हुनुपर्नेछ।
- (ग) अनुदान रकम बढी प्राप्त गर्ने मनसायले मिलेमतो गरी अवास्तविक भाडा सम्झौता गरेको पाइएमा निर्णयकर्ता र सेवान्नीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम कारवाही हुनेछ।
- (घ) जग्गा भाडा वापतको रकम सम्बन्धित कृषकको निवेदन तथा स्थानीय तहको सिफारिसमा जग्गाधनीको खातामा जम्मा गरिनेछ। यसो गर्दा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा करार खेती शुरु गरिएको ६ महिनापछि ५० प्रतिशत र वर्ष दिन पुगेपछि बर्षभरिकै भाडा भुक्तानी दिइनेछ।
- (ङ) संरचना निर्माण तथा सुधारसम्बन्धी कार्यहरू सम्बन्धित स्थानीय तहको समन्वयमा मन्त्रालय मातहतका कार्यालयले गर्नेछ।
- (च) छनौट भई सम्झौता गरिएका कृषक वा समूहले सम्पादन गरेको कार्यक्रमको चौमासिक तथा वार्षिक प्रगती विवरण सम्बन्धित जिल्लाका मन्त्रालय मातहतका कार्यालयले तयार गरी पेश गर्नुपर्नेछ।
- (छ) छनौट भई सम्झौता गरिएका कृषक वा समूहले बाली पात्रो तथा कार्ययोजना बमोजिमको कार्य सन्तोषजनक रूपमा सम्पादन नगरेको पाइएमा उक्त सम्झौता कुनै पनि बेला रद्द गरिनेछ।

६. समितिसम्बन्धी व्यवस्था: (१) जग्गा भाडामा लिई व्यावसायिक खेती गर्ने लक्षित समुदायका कृषकले गरेका कार्यहरूको अनुगमन गर्न देहायबमोजिम मन्त्रालयस्तरको अनुदान व्यवस्थापन समिति रहनेछ।

(क) सचिव	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	अध्यक्ष
(ख) निर्देशक	कृषि विकास निर्देशनालय	सदस्य
(ग) निर्देशक	पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास निर्देशनालय	सदस्य
(घ) प्रमुख	प्रशासन तथा सहकारी विकास महाशाखा	सदस्य
(ङ) प्रमुख	खाद्य सुरक्षा तथा कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन महाशाखा	सदस्य
(च) प्रमुख	पशुपन्छी विकास महाशाखा	सदस्य
(छ) प्रमुख	योजना तथा अनुगमन महाशाखा	सदस्य

(ज)	अधिकृतस्तरको प्रतिनिधि	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	सदस्य
(झ)	प्रमुख	भूमि व्यवस्था महाशाखा	सदस्य सचिव

(२) समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ र बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ।

(३) समितिको काम, कर्तव्य र छनौट गर्ने अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः

(क) स्वीकृत व्यावसायिक योजना अनुसार कार्य भए नभएको तथा अनुदान रकम सदुपयोग भए-नभएको अनुगमन गर्ने।

(ख) यस कार्यविधिको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अड्काउ उत्पन्न भएमा बाधा अड्काउ फुकाउने कार्य गर्ने।

(ग) लक्षित वर्गका समुदायका कृषकहरुको गरिबी न्यूनीकरणका लागि अन्य कार्यक्रम तथा सुझाव दिने।

(घ) कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन मातहतका कार्यालय तथा सम्बन्धित स्थानीय तहलाई आवश्यक सुझाव दिने।

(ङ) अनुगमन कार्यका लागि आवश्यकता अनुरूप निर्देशनालय तथा जिल्ला स्तरीय उपसमिति गठन गरी परिचालन गर्ने।

(४) कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा आएपश्चातका नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य निर्देशनालय र मन्त्रालय मातहतको कार्यालयबाट हुनेछ। यसरी अनुगमन गर्दा जिल्ला समन्वय समिति र स्थानीय तहसँग समेत समन्वय गर्न सकिनेछ।

(५) अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन चौमासिक रूपमा कृषि ज्ञान केन्द्र वा भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा तयार गरी निर्देशनालयमा र निर्देशनालयले एकमुष्ट गरी मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ।

अनुसूची १

(दफा ३ उपदफा (१५) सँग सम्बन्धित)

तालिका

प्रति क्लस्टर तराईमा ५ बिगाहको लागि						
सि.नं .	कार्यक्रम	अनुदानको किसिम	अनुदान रकम	अनुदान प्रतिशत	अपेक्षित उपलब्धि	कैफियत
१	भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान	जग्गा भाडा	स्थानीय दररेट अनुसार	पहिलोवर्ष जग्गा भाडा १००%, दोस्रो वर्ष ५०% र तेस्रो वर्ष २५%	कार्यक्रम अवधिभर १००० बिगाहमा थप खेती भई २०० जना व्यावसायिक कृषक तयार हुनेछन्।	३ लाख रकम मध्ये १० % रकम उत्पादन सामग्रीमा खर्च गर्न सकिनेछ
२		उत्पादनका लागि पूर्वाधार विकास खर्च	बढीमा रु.३ लाख सम्म	कूल लागतको ८५ प्रतिशत वा ३ लाख मध्ये जुन कम हुन आउछ ।		
प्रति क्लस्टर पहाडमा ५० रोपनीको लागि						
सि.नं .	कार्यक्रम	अनुदानको किसिम	अनुदान रकम	अनुदान प्रतिशत	अपेक्षित उपलब्धि	कैफियत
१	भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान	जग्गा भाडा	स्थानीय दररेट अनुसार	पहिलोवर्ष जग्गा भाडा १००%, दोस्रो वर्ष ५०% र तेस्रो वर्ष २५%	कार्यक्रम अवधिभर १००० बिगाहमा थप खेती भई २०० जना व्यावसायिक कृषक तयार हुनेछन्।	३ लाख रकम मध्ये १० % रकम उत्पादन सामग्रीमा खर्च गर्न सकिनेछ
२		उत्पादनका लागि पूर्वाधार विकास खर्च	बढीमा रु.३ लाख सम्म	कूल लागतको ८५ प्रतिशत वा ३ लाखमध्ये जुन कम हुन आउछ ।		

अनुसूची २

(दफा ४ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)

भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान उपलब्ध गराउनेसम्बन्धी सूचना

प्रथम पटक सूचना प्रकाशन मिति.....

भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, प्रदेश नं ५, वुटवलद्वारा आ व २०७५/७६ को भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान कार्यक्रम सञ्चालनका लागि आवश्यक कागजात सहितको निवेदन यो सूचना प्रकाशन भएको मितिले ३० दिन भित्र पेश गर्नु हुन यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ। यससम्बन्धी आवश्यक कागजात तथा मापदण्डसम्बन्धी थप जानकारी मन्त्रालयको वेबसाइट molmac.p5.gov.np बाट वा यस मन्त्रालय मातहतका कार्यालयमा सम्पर्क गरी प्राप्त गर्न सकिनेछ।

अनुसूची ३

(दफा ४ को उपदफा (३) संग सम्बन्धित)

भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदानसम्बन्धी आवेदन-पत्रको निवेदनको ढाँचा

मिति: २०७५.....

श्री सचिव ज्यू, मार्फत.....

भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय

बुटवल,

विषय: करारमा खेती (कृषि तथा पशुपन्छी पालन) व्यावसायिक कृषि कार्यक्रम बारे।

महोदय,

प्रदेश सरकार, प्रदेश नं ५ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको मितिकोपत्रिकामा प्रकाशित सूचना अनुसार मैले जग्गा करार लिई.....व्यावसायिक कृषि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने भएकोले तपसिल अनुसारका कागजात संलग्न गरी यो निवेदन पेश गरेको छु/छौं। उक्त कार्यक्रम प्राप्त भएमा सम्बन्धित सम्झौता तथा मापदण्डमा उल्लेख भए अनुसार कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेछु र यस कार्यक्रमको लागि गरिएको सम्झौता तथा मापदण्ड विपरित गरेको पाइएमा विद्यमान कानून बमोजिम कारवाहीको भागेदार हुन मञ्जुर रहेको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु/गर्दछौं। पुनश्च: आवेदन साथ तपसिल अनुसारका कागजातहरू यसै निवेदनसाथ संलग्न राखेको व्यहोरा समेत अनुरोध गर्दछु/गर्दछौं।

तपसिल:

- १) अनुसूची ४ अनुसारको आयोजनाको प्रस्तावना ।
- २) नेपाली नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपि ।
- ३) जग्गाधनी र भाडामा लिने कृषकबीचको सम्झौता सम्बन्धित स्थानीय तहको जनप्रतिनिधिको रोहबरमा गरिएको प्रतिलिपि ।
- ४) जग्गाधनिको पूर्जाको प्रतिलिपि ।
- ५) खेती गर्ने कृषकले सम्झौता अवधिभर खेती गर्ने प्रतिबद्धता पत्र ।
- ६) भूमिहीन कृषकको हकमा सम्बन्धित वडा कार्यालयको भूमिहीनको सिफारिस पत्र ।
- ७) कृषि ज्ञान केन्द्र वा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रको सिफारिस पत्र ।

निवेदन दिनेको तर्फबाट

नाम:

ठेगाना:

दस्तखत:

मिति:

सम्पर्क नं:

अनुसूची ४

(दफा ४ को उपदफा (४) संग सम्बन्धित)

भूमिहीन किसानका लागि करार खेतीमा अनुदान कार्यक्रम आयोजना प्रस्तावना नमूना ढाँचा

कार्यालय प्रयोजनको लागि मात्र			
कार्यक्रम संकेत नं.		प्रथामिकिकरण	

१) आवेदक र सम्पर्क व्यक्ति सम्बन्धी विवरण :

आवेदकको विवरण	
नाम थर:	
ठेगाना:	
नागरिकता नं	
बैवाहिक स्थिति	
परिवारमा श्रम गर्ने सदस्य संख्या	
आफुसंग रहेको जमिनको क्षेत्रफल र किसिम	
सम्पर्क नं.	
इमेल ठेगाना:	
प्रस्तावित आयोजना स्थल जिल्ला: स्थानियतहको नाम र वडा:	
भाडामा लिने जग्गाको कूल क्षेत्रफल:	
भाडामा लिने जग्गाको किसिम	सरकारी/गुठी वा विद्यालय/संस्थान/बाभो/अनुपस्थित/खेती भैरहेको/उपस्थितजग्गाधनीको
भाडामा लिने जग्गाको अवस्था	१. सिंचाइ सुविधा भएको २. सिंचाइ सुविधा नभएको ३. सिंचाइका लागि श्रोत भएको ४. सिंचाइका लागि तत्काल विकल्प रहेको ५. उर्वर
कृषि व्यवसायको विवरण (बर्षभरी):	

प्रस्तावित आयोजनाको कूल खर्च रकम रु.	भाडा रु.	अन्य खर्च रु.
मन्त्रालयमा माग गरिएको रकम रु.		
सम्बन्धित व्यक्तिले ब्यहोर्ने रकम रु.		

२) प्रस्तावित आयोजना सम्बन्धमा

क) प्रस्तावित आयोजनाको शीर्षक/विषय:

ख) पृष्ठभूमी:

ग) उद्देश्यहरु:

घ) प्रस्तावित आयोजनामा प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने घरधुरी संख्या -

ङ) खेतीगर्ने बालीको विस्तृत उत्पादन विवरण:

पशु	संख्या	बाली	क्षेत्रफल	कै

च) आवेदकको अनुभव

छ) तपाईंको संस्थाले उपआयोजना कार्यान्वयन पश्चात क्षेत्रफल, उपआयोजनामा प्रत्यक्ष सहभागी उत्पादन, उत्पादकत्व, बिक्री परिमाण जस्ता विषयहरुको वृद्धि र गुणस्तर सुधारका साथै माथि उल्लेखित गरिएका/लेखिएका समस्या तथा चुनौतिहरु समाधान गर्न के कस्ता कार्यक्रम तथा उपलब्धि हासिल गर्न खोजेको छ वर्णन गर्नुहोस्

१. लाभान्वित हुने घरधुरी संख्या:

२. बाली वा वस्तुले ढाक्ने क्षेत्रफल:

३. उत्पादन परिमाण (वार्षिक):

४. वार्षिक आमदानी: रु.

५. थप रोजगारी संख्या: स्थायी..... अस्थायी.....

६. यदि अरु केही भए उल्लेख गर्नुहोस् ।

ज) आयोजना संचालनको लागि आर्थिक प्रस्ताव

खर्चको किसिम अनुसार आयोजनाको कूल लागत					
क्र.सं.	क्रियाकलाप	लागत विवरण			
		इकाई	परिणाम	दर	जम्मा
१					
	जम्मा रु.				

अनुसुची-५

(दफा ४ को उपदफा (७) संग सम्बन्धित)

भूमिहीन किसानका हकमा करारमा खेती (कृषि तथा पशुपन्छी पालन) गर्नका लागि आवश्यक कागजात तथा मापदण्डहरू:

- (१) भूमिहीन (तराईमा ५ कठ्ठा वा पहाडमा ३ रोपनी वा सोभन्दा कम जग्गा जमिन भएका) प्रदेश ५ भित्रका जग्गा भाडामा लिई खेती (कृषि तथा पशुपन्छी पालन) गर्न ईच्छुक प्रदेश नं ५ का कृषक हुनुपर्ने । सम्बन्धित स्थानीय तह वा सम्बन्धित वडा कार्यालयले निज किसान भूमिहीन भनी सिफारिस गरेको पत्र पेश गर्नुपर्ने ।
- (२) भाडामा लिईने जग्गा सरकारी, गुठी वा विद्यालय वा संस्था, अनुपस्थित जग्गाधनी, बांझो तथा उपस्थित जग्गाधनी कुनैपनि हुनसक्ने भए पनि प्राप्त निवेदन मूल्याङ्कन गर्दा निम्नानुसार प्राथमिकता दिइनेछः
पहिलो प्राथमिकता: सरकारी स्वामित्वमा रहेका जग्गा ।
दोस्रो प्राथमिकता: गुठी वा विद्यालय वा अन्य संस्थानको जग्गा ।
तेस्रो प्राथमिकता: अनुपस्थित जग्गाधनीहरूको बांझो जग्गा ।
चौथो प्राथमिकता: अनुपस्थित जग्गाधनीहरूको खेती भैरहेको जग्गा ।
पांचौ प्राथमिकता: उपस्थित जग्गाधनीहरूको खेती भैरहेको जग्गा ।
- (३) एक वर्षीय बाली खेती गर्ने भए कम्तीमा ५ वर्षको जग्गा करार हुनुपर्ने ।
- (४) भाडामा लिनेदिने जग्गा कम्तीमा ५ बिगाह, तराईमा र ५० रोपनी पहाडमा एकै कलष्टरमा हुनु पर्नेछ र सो जग्गा एक वा एक भन्दा बढी व्यक्ति वा संस्थाको स्वामित्वमा रहेको हुन सक्नेछ ।
- (५) पशुपन्छी पालनको हकमा भने घाँस उत्पादन क्षेत्र बाहेक तराईमा कम्तीमा एक बिगाह र पहाडमा १३ रोपनी हुनुपर्नेछ र अनुदान रकम पूर्वाधार विकासमा खर्च गर्न पाईनेछैन ।
- (६) जग्गा धनी र भाडा लिने कृषकबिचको सम्झौता स्थानीय तहको जनप्रतिनिधिको रोहबरमा गरिएको हुनु पर्नेछ ।

- (७) यसरी जग्गा भाडामा लिई खेती गर्ने कृषकहरूलाई भूमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले पहिलो बर्ष १००%, दोस्रो बर्ष ५०%, र तेस्रो बर्ष २५% जग्गा भाडा उपलब्ध गराउनेछ।
- (८) प्रति क्लस्टर तराईमा ५ बिगाह र पहाडमा ५० रोपनीमा कृषि उत्पादनका लागि पूर्वाधार विकास खर्च कूल लागतको ८५ प्रतिशत वा ३ लाखमध्ये जुन कम हुन आउँछ उक्त रकम अनुदानस्वरूप उपलब्ध हुनेछ। अनुदान रकम मध्येको १०% सम्म रकम आवश्यकता अनुसार उत्पादन सामग्री खरिदमा खर्च गर्न सकिनेछ ।
- (९) यसरी भाडामा लिई खेती गर्ने कृषकले पूरा समयावधि खेती गर्ने प्रतिबद्धता जनाउनु पर्ने र बीचमा सम्झौता तोडिएको अवस्थामा भाडा रकम सम्बन्धित कृषकबाट असूल उपर गर्न सकिनेछ।
- (१०) करारमा खेती गर्न इच्छुक कृषकले अनुसूची ३ र ४ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन र आयोजनाको प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ।
- (११) नेपाली नागरिकताको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि निवेदनसंगै पेश गर्नुपर्नेछ।
- (१२) सम्भाव्यताका आधारमा कृषि ज्ञान केन्द्र वा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रको सिफारिस पत्र समावेश गर्नुपर्नेछ।

अनुसूचि ६

(दफा ५ को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

सम्झौता पत्रको नमूना

..... बाट संचालन गरिने चालू आ.व. को स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार जग्गा करारमा लिई व्यावसायिक खेती कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका निम्ति मन्त्रालय/कृषि ज्ञान / पशु विज्ञ केन्द्र, (यस पछि प्रथम पक्ष भनिने) र कार्यक्रम सञ्चालन गर्न छनौट भएका लक्षित वर्गका समुदायका कृषक श्री..... (यसपछि दोश्रो पक्ष भनिने) का बीच तपसिलका शर्तनामाहरूको अधीनमा रही कार्यक्रम सञ्चालन गरी सम्पन्न गर्न द्विपक्षीय सम्झौता गरिएको छ।

तपसिल

१. प्रथम पक्षले दोश्रो पक्षलाई कार्यक्रम संचालनका लागि कार्ययोजना अनुसार २ किस्तामा अनुदान रकम उपलब्ध गराउनेछ। पहिलो किस्ता कार्ययोजना अनुसारको करार खेती शुरू गरिएको ६ महिना पछि ५० प्रतिशत र वर्ष दिन पुगेपछि वर्ष भरिकै भाडा भुक्तानी दिइनेछ।
२. प्रथम पक्षबाट प्राप्त अनुदान सहयोगलाई दोश्रो पक्षले दुरुपयोग गर्न पाउनेछैन र त्यसो गरेको पाईएमा निजबाट सो रकम सरकारी बांकी सरह असुल उपर गरिनेछ।
३. खेती व्यवसायबाट उत्पादित कृषि उपजको बजार व्यवस्था दोश्रो पक्षले गर्नुपर्नेछ।
४. प्रथम पक्षले खेती व्यवसायलाई सफल पार्न नियमित रूपमा अनुगमन गर्न सक्नेछ।
५. अनुदान प्राप्त कृषकले प्रत्येक ६ महिनामा प्रदेश सरकार, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय वा सम्बन्धित कृषि ज्ञान केन्द्र वा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रमा प्रगति प्रतिवेदन बुझाउनु पर्नेछ।
६. यस सम्झौतामा उल्लेखित काम गर्दा परिआउन सक्ने कुनै पनि भवितव्यको पूर्ण जिम्मेवारी दोश्रो पक्षको हुनेछ।
७. मन्त्रालय र यस मातहतका निकायहरूबाट गरिने वा गराइने अवलोकन भ्रमण, अनुगमन तथा निरीक्षण र अनुसन्धान जस्ता कार्यहरू गर्नका लागि दोश्रो पक्षले पहिलो पक्षलाई सहयोग गर्नेछ।
८. यस सम्झौतामा उल्लेख नभएका कुराको हकमा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ।
९. सम्झौतामा उल्लेख भएका कुराहरू आपसी समझदारीमा हेरफेर गर्न सकिनेछ।

प्रथम पक्ष

दोश्रो पक्ष

मन्त्रालय/ कृषि ज्ञान केन्द्रको तर्फबाट सही गर्नेको

कार्यक्रम सञ्चालन गर्नेको सही गर्नेको

नाम

नाम:

पद:

पद:

दस्तखत:

दस्तखत:

मिति:

मिति:

कार्यालयको छाप:

साक्षी

साक्षी